Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).
The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

УДК 347.965/.965.6+35.083.8+174:[004.774:001.103.2]
DOI: https://doi.org/10.17721/1728-2195/2026/1.131-8

Анна КОРНІЙЧУК, студ.
ORCID ID: 0009-0009-2606-2318
e-mail: anna.korniichuk.law@knu.ua
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ЕТИЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Вступ. *Стрімке поширення систем штучного інтелекту в роботі адвокатів провокує появу питань, які виходять за межі суто технічного застосування: адвокатська діяльність ґрунтується на засадах довіри, конфіденційності та відповідальності, що робить безконтрольне делегування професійних функцій алгоритмам особливо чутливою проблемою. Дослідження спрямоване на виявлення ключових етичних ризиків використання штучного інтелекту в адвокатській діяльності, визначення допустимих меж такого використання, а також обґрунтування необхідності запровадження спеціальних професійних стандартів з урахуванням вітчизняного й зарубіжного досвіду.*

Методи. *У дослідженні використано формально-юридичний, порівняльно-правовий, системний методи та метод правового моделювання.*

Результати. *Здійснено аналіз правової природи використання штучного інтелекту в адвокатській діяльності. Визначено основні етичні ризики використання штучного інтелекту: генерування недостовірної інформації, порушення принципів добросовісності та сумлінності, загрози конфіденційності та адвокатській таємниці, репутаційні ризики. Охарактеризовано підходи національної та зарубіжної судової практики до оцінки використання штучного інтелекту, зокрема в контексті відповідальності адвоката за подання недостовірної інформації. Обґрунтовано, що саме по собі використання штучного інтелекту не є порушенням, однак безконтрольне та неперевірене застосування його результатів суперечить принципам адвокатської діяльності. Сформульовано критерії допустимого використання штучного інтелекту в роботі адвоката.*

Висновки. *Зроблено висновок, що використання штучного інтелекту в адвокатській діяльності є зрозумілою тенденцією розвитку професії адвоката, яка потребує належного нормативного та етичного врегулювання. Встановлено, що ключовою умовою допустимості застосування штучного інтелекту є збереження провідної ролі адвоката у формуванні правової позиції та повної відповідальності за результати наданої правничої допомоги. Обґрунтовано необхідність удосконалення законодавства та правил адвокатської етики шляхом закріплення стандартів використання штучного інтелекту, включаючи вимоги щодо перевірки достовірності інформації, захисту конфіденційних даних та інформування клієнта. Доцільним є також впровадження професійних рекомендацій і навчальних програм для адвокатів щодо безпечного та етичного використання штучного інтелекту.*

Ключові слова: *штучний інтелект, адвокатська діяльність, професійна відповідальність адвоката, адвокатська таємниця, правила адвокатської етики.*

Вступ

В останні роки штучний інтелект (далі – "ШІ") проникає в усі сфери людського життя. Інструменти ШІ застосовуються в торгівлі, агропромисловості, транспорті, військовій справі, індустрії розваг тощо. Не оминула ця тенденція й сферу права. Адвокатська діяльність, яка традиційно вважалася виключно людською сферою, що потребує володіння глибокими знаннями та досвідом, дедалі частіше інтегрує інструменти ШІ для оптимізації роботи.

Поруч із широкими можливостями впровадження ШІ в повсякденну роботу адвоката виникає чимало ризиків та етичних дилем. Проблематика використання штучного інтелекту в роботі адвоката перебуває у фокусі як зарубіжної, так і національної правової доктрини. Постає ключове питання: *чи є використання ШІ при наданні правничої допомоги адвокатом порушенням етичних стандартів, і чи повинні адвокати притягуватися до відповідальності за надмірне та безконтрольне використання ШІ у своїй роботі?*

Метою статті є аналіз етичних ризиків та механізмів професійної відповідальності адвокатів у зв'язку з використанням систем ШІ в адвокатській діяльності, а також вироблення рекомендацій щодо допустимих меж такого використання. Відповідно, завданнями дослідження є: визначення основних етичних ризиків використання ШІ в контексті адвокатської етики; визначення критеріїв допустимого та недопустимого використання ШІ; обґрунтування вимог щодо інформування клієнта та диференційованої відповідальності адвоката за надмірне використання ШІ в роботі; формулювання пропозицій щодо розроблення спеціальних стандартів і навчальних програм для адвокатів.

Методи

У процесі наукового дослідження використано комплекс методів. Формально-юридичний метод застосовувався для аналізу змісту нормативно-правових актів, що регулюють адвокатську діяльність та регулювання в сфері використання штучного інтелекту – Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", Правил адвокатської етики, Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, Рамкової конвенції Ради Європи про штучний інтелект, права людини, демократію та верховенство права, Європейської етичної хартії щодо використання ШІ в судових системах, Акту про штучний інтелект.

Порівняльно-правовий метод використано для дослідження підходів різних правових систем до відповідальності адвоката за використання ШІ, зокрема аналіз справ Mata v. Avianca, Smith v. Farwell, Wadsworth v. Walmart та підходів професійних асоціацій адвокатів.

Аналітичний метод використовувався при дослідженні судових рішень у справах Mata v. Avianca, Smith v. Farwell, Wadsworth v. Walmart, а також в ухвалі Верховного Суду України у справі № 925/200/22 з метою виявлення підходів судів до оцінки неналежного використання ШІ.

© Корнійчук Анна, 2026

Системний метод застосовувався для побудови визначення взаємозв'язку етичних ризиків з базовими принципами адвокатської етики.

Метод правового моделювання використано для формулювання пропозицій щодо диференційованих стандартів відповідальності та критеріїв допустимості використання ШІ.

Результати

Використання штучного інтелекту в адвокатській діяльності набуло значного поширення як в Україні, так і в інших країнах, що зумовило формування численних підходів, рекомендацій та практичних настанов щодо його застосування. Водночас, попри зростаючу увагу до технічних аспектів використання ШІ, зокрема формулювання запитів та коректного редагування згенерованих результатів, етичний вимір цієї проблематики залишається недостатньо дослідженим.

Результати дослідження свідчать, що функціональні можливості сучасних систем штучного інтелекту не забезпечують належного рівня компетентності для формування повноцінної правової позиції без участі адвоката. Застосування ШІ без належного контролю з боку людини призводить до зростання кількості помилок у правових документах, використання недостовірних даних, а також до відсутності належного змістовного аналізу.

Аналіз також показав, що надмірна залежність від результатів, згенерованих ШІ, негативно впливає на якість правничої допомоги. Зокрема, це проявляється у зниженні рівня критичного мислення, втраті навичок самостійного формування правової аргументації, а також у схильності до некритичного використання отриманих результатів.

У цьому контексті особливої актуальності набувають етичні ризики застосування штучного інтелекту. Адвокатська діяльність за своєю природою ґрунтується на високих стандартах професійної етики, довіри та відповідальності, а доступ до цієї професії передбачає дотримання підвищених вимог до особи адвоката. Використання ШІ ставить під сумнів окремі аспекти взаємовідносин між адвокатом і клієнтом, які часто мають чутливий характер з огляду на специфіку справ та вразливість клієнтів.

Роль адвоката не обмежується виключно правовим аналізом або формальним застосуванням норм права. У багатьох випадках адвокат виконує також комунікативну та психологічну функції, забезпечуючи належну взаємодію з клієнтом. Це включає вміння інтерпретувати позицію клієнта, трансформувати її у юридично коректну форму, здійснювати відбір релевантних аргументів, а також коригувати юридично недоцільні твердження. Зазначені функції мають індивідуальний характер і потребують не лише юридичних знань, а й професійного досвіду та етичної чутливості. Передача таких функцій системам штучного інтелекту на сучасному етапі розвитку технологій є неможливою, оскільки вони не володіють належним рівнем розуміння соціального контексту, емоційного стану клієнта та етичних нюансів комунікації.

Узагальнення отриманих результатів дозволило виокремити такі основні етичні ризики використання ШІ в адвокатській діяльності: ризик порушення конфіденційності та адвокатської таємниці, що виникає у разі введення до ШІ-систем інформації, пов'язаної з клієнтом, без належних гарантій її захисту; ризик використання недостовірної інформації, згенерованої алгоритмами ШІ, зокрема у вигляді вигаданих або некоректних посилань на джерела права; репутаційні ризики, пов'язані з підривом довіри до адвоката у разі виявлення використання неякісних або недостовірних матеріалів; ризик порушення принципу добросовісності у відносинах з клієнтом, який полягає у використанні ШІ без належного інформування клієнта у випадках, коли такі інструменти суттєво впливають на зміст надання правничої допомоги.

Ризик використання недостовірної інформації та "галюцинацій" ШІ. Порушення принципів добросовісності і сумлінності. Пункт 1.1. Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства передбачає, що довірчі відносини між адвокатом і клієнтом можуть виникнути лише за умови відсутності в останнього сумнівів щодо чесності і сумлінності адвоката (Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, 1988). Надмірне та неконтрольоване використання ШІ суперечить цьому принципу. Клієнт, звертаючись до адвоката, фактично делегує йому захист своїх прав, а інколи й визначальних аспектів свого майбутнього, розраховуючи на професійну компетентність та індивідуальний підхід. Безконтрольне делегування значної частини професійних функцій системам ШІ без належної перевірки отриманих результатів підриває саму основу таких довірчих відносин.

Принципи добросовісності та сумлінності у цьому контексті набувають розширеного змісту та охоплюють не лише формальну коректність дій адвоката, але й обов'язок критичної оцінки будь-яких результатів, отриманих за допомогою ШІ. Добросовісність у відносинах з клієнтом передбачає, що адвокат забезпечує прогнозованість та надійність своєї правової позиції. Використання неперевірених результатів ШІ створює ситуацію, за якої клієнт фактично отримує продукт, якість якого залежить не від професійного аналізу адвоката, а від алгоритмічних припущень.

Питання сумлінності набуває особливої гостроти, коли йдеться про конкретний ризик – властивість окремих моделей ШІ генерувати правдоподібні, але фактично недостовірні твердження. Адже якщо адвокат подає до суду документ з посиланнями на вигадані справи або згенеровані ШІ поняття, говорити про його сумлінність не доводиться.

Так звані "галюцинації" виникають через особливості роботи великих мовних моделей: ШІ не знає інформацію так, як людина, а прогнозує наступне слово в тексті на основі ймовірностей. Якщо точних даних немає, модель все одно генерує відповідь, навіть якщо ця відповідь є хибною. Модель не розуміє реальність, а лише знаходить зв'язки між словами, унаслідок чого може створювати фактично неправдиві, але граматично коректні твердження (Національна асоціація адвокатів України, 2025). Як зазначає К. Ф. Ліон, ChatGPT знає, як виглядає юридичне посилання і як воно використовується, тому здатний генерувати правдоподібні, але повністю вигадані цитати на судові рішення (Lyon, 2023, vol. 28. No. 2).

У справі Окружного суду США Південного округу штату Нью-Йорк Mata v. Avianca (2023) суддя П. Кевін Кастел підкреслив, що не критикує використання ChatGPT як такого, проте наголосив, що застосовувати його як основний інструмент правового дослідження означає вдаватися до недбалого підходу до юридичної роботи (P. Kevin Castel, 2023).

Зарубіжна судова практика вже демонструє цілком реальні наслідки таких ситуацій. У справі Smith v. Farwell (2024) Верховний суд штату Масачусетс оштрафував адвоката на 2,000 доларів за посилання у процесуальних документах на вигадані штучним інтелектом справи. Суддя Браян А. Девіс у своїй ухвалі наголосив на двох

тривожних тенденціях: схильність систем ШІ надавати хибну інформацію та схильність деяких адвокатів сліпо подавати підготовлені ШІ документи до суду без перевірки достовірності (Brian A. Davis, 2024).

У справі Wadsworth v. Walmart (2025) Окружний суд США в окрузі Вайомінг наклав санкції на адвокатів фірми Morgan & Morgan за подання клопотання з вигаданими посиланнями. Суддя Келлі Ранкін підкреслив, що технологія не змінила того факту, що адвокат, підписуючи документ, засвідчує проведення дослідження чинного законодавства, а сліпа довіра ШІ є неприпустимим делегуванням цього обов'язку (Maryland State Bar Association, Inc., 2024).

У контексті національної практики показовою є позиція Верховного Суду у справі № 925/200/22. В ухвалі від 08.02.2024 Верховний Суд вказав, що ChatGPT не визнається джерелом достовірної науково доведеної інформації, а протиставлення висновків суду та штучного інтелекту спричиняє проблеми з точки зору впливу на авторитет Верховного Суду та довіру до судової влади в цілому. Суд також наголосив, що навмисне чи недбале використання ШІ без належного розуміння його можливостей може підірвати довіру до судової системи. Водночас суддя Ганна Вронська у своїй окремій думці висловила позицію, що посилання на інформацію, згенеровану ШІ, за відсутності інших обставин, які б свідчили про недобросовісні процесуальні дії особи, саме по собі не може визнаватися зловживанням процесуальними правами (Вронська Г. О., 2024).

Узагальнення наведених підходів свідчить, що ключовим критерієм оцінки використання штучного інтелекту залишається не сам факт його застосування, а ступінь контролю з боку адвоката та його здатність забезпечити достовірність результатів. Важливо, що у розглянутих справах суди не критикували використання ШІ як такого, а виключно безвідповідальне використання його результатів.

Вважаємо, що подання до суду матеріалів із неперевіреними посиланнями, згенерованими ШІ, є не технічною помилкою, а порушенням обов'язку адвоката діяти добросовісно. Ризик генерування недостовірної інформації є наочним аргументом на користь того, що ШІ в адвокатській діяльності може бути лише допоміжним інструментом. Адвокат, який покладається на згенерований текст без його верифікації за першоджерелами, фактично делегує свою професійну компетентність системі, яка не розуміє права, а лише імітує його стиль. Таким чином, посилання на неіснуючу судову практику та законодавство є нехтуванням обов'язками адвоката та порушенням правил адвокатської етики.

Ризик порушення конфіденційності та адвокатської таємниці. Не менш серйозним є ризик порушення адвокатської таємниці. Пункт 2.3.1. Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства підкреслює, що особливість професії адвоката полягає в тому, що він одержує від клієнта відомості, які той не буде повідомляти іншій особі (Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, 1988). Довіра до адвоката може виникнути лише за умови обов'язкового дотримання ним принципу конфіденційності, який є обов'язком адвоката. Відповідно до Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" адвокату забороняється без згоди клієнта розголошувати відомості, що становлять адвокатську таємницю, використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб (Верховна Рада України, 2012). Правила адвокатської етики зобов'язують адвоката створити належні умови зберігання документів та інформації, переданих клієнтом (Національна асоціація адвокатів України, 2017).

Використання систем ШІ, особливо самонавчальних, суперечить цим вимогам у тому разі, коли до системи вводяться дані, що містять адвокатську таємницю. Як зазначає Американська асоціація адвокатів у Формальному висновку № 512, самонавчальні інструменти ШІ, в які адвокати вводять інформацію, отриману в результаті представництва клієнта, за своєю природою підвищують ризик неналежного розкриття цієї інформації (American Bar Association, 2024). Дані, введені одним адвокатом, можуть бути розкриті у відповідь на запити адвокатів, що працюють над іншими справами, а потім передані іншим особам.

Постає цілком закономірне запитання, *чи може нейромережа гарантувати конфіденційність та збереження адвокатської таємниці*? Відповідь є негативною, якщо тільки адвокат не вжив усіх необхідних заходів для захисту даних. Загроза виникає щоразу, коли адвокат вводить до системи ШІ будь-яку інформацію, пов'язану зі справою або особою клієнта.

Особливо небезпечним є використання загальнодоступних безкоштовних інструментів, умови використання яких передбачають право ШІ використовувати введені дані для вдосконалення моделі. Переважна більшість користувачів, звертаючись до таких інструментів, не читає умов їх використання. Натомість у цих умовах часто зазначено, що будь-які дані, введені користувачем, можуть зберігатися, аналізуватися та використовуватися постачальником сервісу для навчання алгоритмів. Це означає, що конфіденційна інформація клієнта фактично передається третій стороні без відома та згоди клієнта.

Вважаємо, що саме у цьому аспекті криється недооцінений ризик використання ШІ в адвокатській практиці. На відміну від ризику галюцинацій, який є очевидним, адже помилкове посилання можна виявити під час перевірки, витік конфіденційної інформації через системи ШІ є прихованим і може залишатися непоміченим протягом тривалого часу. Клієнт може ніколи не дізнатися, що його конфіденційні відомості були введені до загальнодоступної системи і стали частиною навчальних даних, доступних невизначеному колу осіб. Саме ця прихованість робить порушення конфіденційності через ШІ особливо небезпечним з етичної точки зору.

Окремо слід наголосити на тому, що адвокат може не усвідомлювати, яку саме інформацію він фактично розкриває, формулюючи запит до системи ШІ. Навіть якщо адвокат свідомо уникає введення імені клієнта, деталі справи можуть бути достатніми для ідентифікації особи. Таким чином, адвокатська таємниця може бути порушена не через одне очевидне розкриття, а через поступове накопичення деталей, кожна з яких сама по собі видається нейтральною. Це ставить під сумнів саму можливість безпечного використання загальнодоступних ШІ-систем для роботи з матеріалами справ, навіть якщо адвокат формально дотримується вимоги анонімізації.

Рекомендації Міністерства цифрової трансформації України для правників наголошують на тому, що недопущення неправомірного розголошення інформації з обмеженим доступом, зокрема персональних даних та адвокатської таємниці через системи ШІ, є одним із базових принципів відповідального використання ШІ правниками. Адвокат зобов'язаний перевірити, яким чином постачальник ШІ-інструменту використовує введені дані, і переконатися, що конфіденційна інформація клієнта не буде передана третім особам або вико-

ристана для навчання моделі. Крім того, адвокат повинен знеособлювати всі дані, що вводяться до систем ШІ, уникаючи введення будь-яких ідентифікуючих відомостей про клієнта (Міністерство цифрової трансформації України, 2025).

Підтримуємо ці рекомендації, однак вважаємо, що вони є мінімальним, а не достатнім стандартом. Знеособлення даних є необхідним, але не вичерпним заходом захисту. Адвокат повинен дотримуватися більш суворого підходу: використовувати для роботи з матеріалами справ виключно спеціалізовані юридичні ШІ-рішення з договірними гарантіями конфіденційності, або взагалі утримуватися від введення будь-яких даних про справу до систем ШІ у тих випадках, коли такі гарантії відсутні. Зручність і економія часу не можуть слугувати виправданням для ризику порушення однієї з фундаментальних засад адвокатської діяльності – збереження адвокатської таємниці.

Питання інформування клієнта та отримання його згоди. Окрему увагу слід приділити питанню інформування клієнта. Використання ШІ у підготовці документів ставить запитання, чи повинен адвокат повідомляти клієнта про застосування таких технологій. Оскільки клієнт, укладаючи договір з адвокатом, фактично купує його час, знання та індивідуальний досвід, приховане використання ШІ може розглядатися як порушення принципу добросовісності. Адвокат – це людина, а не набір кодів та цифр. Він повинен підходити до кожної справи індивідуально. У правову позицію неодмінно повинна бути вкладена власна думка.

Крім того, як зазначено вище, при використанні ШІ існує загроза розголошення конфіденційної інформації. У законодавствах багатьох країн встановлено, що адвокат може розголошувати конфіденційну інформацію лише за згодою клієнта або у виключних, визначених законодавством випадкам. Використання систем ШІ, до яких вводяться дані про справу клієнта, фактично означає передачу цих даних третій стороні, постачальнику ШІ-сервісу. Отже, логічним є висновок, що такі дії потребують попередньої згоди клієнта.

У Формальному висновку Американської асоціації адвокатів № 512 зазначено, що залежно від обставин, зокрема від того, чи використовуються самонавчальні інструменти ШІ, клієнт може потребувати надання інформованої згоди до введення відомостей, пов'язаних з представництвом, до відповідного ШІ-інструменту. При цьому для отримання інформованої згоди загальних стандартних положень в договорах про надання правової допомоги, що нібито дозволяють використання ШІ, є недостатньо (American Bar Association, 2024). У дослідженні Л. Еліота ставиться питання про обов'язок адвоката повідомляти клієнтів про використання ШІ, особливо коли такі інструменти суттєво впливають на хід представництва (Eliot, L., 2021).

Вважаємо, що відповідь на питання щодо необхідності поінформувати клієнта залежить від ступеня та характеру використання ШІ, і тут слід чітко розмежувати два принципово різних випадки. Оскільки ШІ став повсякденним робочим інструментом, який дедалі більше інтегрується у професійну діяльність, немає потреби повідомляти клієнта про кожен технічний аспект роботи адвоката. Якщо ШІ використовується для перевірки граматики, форматування тексту або первинного структурування матеріалу – це є рутинним інструментом підвищення ефективності, подібним до будь-якого іншого програмного забезпечення, і окремого повідомлення клієнта не потребує.

Ситуація кардинально змінюється у наступних випадках. Перший – коли ШІ використовується для підготовки правової позиції, формування аргументації або написання процесуальних документів по суті. У такому разі клієнт, який уклав договір з адвокатом як із фахівцем і оплачує його знання та досвід, має право знати, що ключова частина роботи була виконана не адвокатом особисто, а алгоритмом. Зрозуміло, що для адвоката визнати це перед клієнтом є непростим кроком, адже це фактично означає визнання того, що він делегував свої професійні функції системі. Проте саме тому це є необхідним з етичної точки зору: довірчі відносини між адвокатом і клієнтом не можуть ґрунтуватися на замовчуванні обставин, що безпосередньо стосуються якості та характеру наданої допомоги.

Другий випадок – коли до системи ШІ вводяться будь-які дані про справу або особу клієнта. Тут питання інформування клієнта та отримання його згоди виникає незалежно від того, наскільки значною була роль ШІ у підготовці документа: введення конфіденційних відомостей до зовнішньої системи є фактичним їх розкриттям третій стороні, що потребує згоди клієнта.

Дехто може заперечити, що повідомляти клієнта про кожен використаний інструмент є надмірним, адже ніхто не повідомляє клієнта про використання правових баз даних чи текстових редакторів. Однак між звичайними робочими інструментами та системами ШІ є принципова відмінність: останні потенційно обробляють та зберігають введену інформацію, тоді як традиційні інструменти цього не роблять. Саме цей факт перетворює ШІ на окрему категорію інструментів, використання яких безпосередньо стосується конфіденційності клієнта.

Наразі питання інформування клієнта про використання ШІ перебуває у правовому вакуумі. Адвокат самостійно вирішує, чи варто повідомляти клієнта, і здебільшого, як свідчить практика, не повідомляє. Така ситуація є неприйнятною: клієнт має право знати, яким чином надається правнича допомога, за яку він сплачує, а введення даних про справу до систем ШІ потребує його згоди вже з огляду на вимоги законодавства про адвокатську таємницю, незалежно від будь-яких спеціальних правил щодо ШІ.

Пропонуємо такий диференційований підхід до отримання згоди від клієнта: використання ШІ як технічного допоміжного інструменту, за умови повного знеособлення будь-яких даних, не потребує окремого повідомлення клієнта, тоді як використання ШІ для змістовної правової роботи або введення до нього конфіденційних даних потребує як повідомлення, так і явної згоди клієнта. Такий підхід враховує практичні реалії, не обтяжуючи адвоката надмірними формальностями там, де вони є зайвими, але водночас забезпечує захист інтересів клієнта там, де це дійсно необхідно. Прозорість у відносинах із клієнтом щодо використання ШІ є не лише етичним обов'язком, а й практичним захистом самого адвоката: той, хто завчасно поінформував клієнта та отримав його явну згоду, перебуває у значно кращій позиції у разі виникнення будь-яких спірних ситуацій, ніж той, хто діяв приховано.

Репутаційні ризики. Відповідно до п. 12 Основних положень про роль адвокатів, адвокати повинні постійно дбати про честь і гідність своєї професії як важливі учасники здійснення правосуддя (VIII Конгрес ООН по запобіганню злочинам, 1990). Честь і гідність адвокатської професії, доброчесність та бездоганна репутація є міжнародними принципами адвокатської діяльності. Адвокат повинен мати таку репутацію, яка не здатна

підірвати довіру до нього з боку суспільства. Саме через цю призму слід розглядати репутаційні наслідки безконтрольного використання ШІ – не лише як особисту проблему конкретного адвоката, а як загрозу авторитету адвокатури загалом.

На індивідуальному рівні ризик для адвоката є очевидним: якщо суд, інша сторона справи, або будь-хто, хто знайомиться з підготовленими адвокатом документами, виявить ознаки генерування тексту ШІ (нетипову структуру аргументів, знеособлену мову, посилання на неіснуючі джерела) це ставить під сумнів компетентність та сумлінність адвоката.

На рівні інституту адвокатури ризики є не менш серйозними. Адвокатура як інститут ґрунтується на суспільній довірі: клієнти звертаються до адвокатів саме тому що очікують отримати кваліфіковану та відповідальну правову допомогу. Якщо стає відомо, що адвокати делегують підготовку своїх документів системам ШІ без належного контролю, суспільство не розуміє у чому тоді полягає цінність адвокатської професії і чи не може будь-яка людина отримати аналогічний результат, скориставшись загальнодоступним інструментом ШІ. Таке сприйняття знецінює саму суть адвокатської професії. Слід також враховувати, що репутаційні ризики мають кумулятивний характер: кожен новий резонансний випадок формує негативний образ адвокатури загалом, навіть якщо переважна більшість адвокатів використовує ШІ відповідально.

Допустимі межі використання ШІ та питання відповідальності. З огляду на окреслені ризики, постає питання, *чи можна взагалі використовувати ШІ в адвокатській діяльності?* Безумовно, можна – і варто визнати, що повністю заборонити це на практиці неможливо, навіть якби така мета і ставилася. Він дійсно спрощує роботу і здатний суттєво підвищити ефективність рутинних завдань. Утім, як зазначено вище, надмірна залежність від результатів, згенерованих ШІ, створює етичні ризики.

Вважаємо, що використання ШІ є прийнятним за таких умов. По-перше, адвокати повинні уникати завантаження конфіденційних даних клієнта до ШІ-систем. По-друге, ШІ не повинен виконувати функцію основного автора правової позиції чи процесуального документа – його роль має зводитися до допоміжних завдань: перевірки граматики, перефразування, структурування тексту. По-третє, увесь результат роботи ШІ підлягає обов'язковій перевірці адвокатом за першоджерелами. По-четверте, клієнт має бути поінформований про використання ШІ у разі, якщо воно суттєво впливає на хід представництва.

Погоджуємося з позицією Американської асоціації адвокатів, яка підкреслює, що адвокат зобов'язаний: перевіряти точність усіх результатів, згенерованих ШІ; не допускати подання недостовірної інформації до суду; забезпечувати належний рівень професійної компетентності у використанні технологій; здійснювати належний нагляд за використанням ШІ співробітниками та підрядниками (American Bar Association, 2024).

Щодо питання відповідальності за порушення встановлених меж, вважаємо, що її система має бути кількарівневою та враховувати характер і наслідки порушення. У випадку одноразової помилки, допущеної через недбалість та своєчасно виправленої, доцільними є процесуальні заходи у вигляді повернення документа для виправлення недоліків та зауваження судді. У випадку систематичного подання неперевірених матеріалів – дисциплінарне стягнення у вигляді догани або зупинення права на заняття адвокатською діяльністю та зобов'язання пройти відповідне навчання. У випадку, коли використання ШІ спричинило реальну шкоду клієнту, – цивільно-правова відповідальність у поєднанні з дисциплінарною.

Зрештою, підхід до відповідальності за використання ШІ має ґрунтуватися на тому самому принципі, що й весь інший підхід до професійної відповідальності: адвокат несе повну відповідальність за результат своєї роботи незалежно від інструментів, якими він користувався. Підпис адвоката під документом є засвідченням його власної професійної оцінки, і жоден алгоритм не може ні замінити цю оцінку, ні зменшити відповідальність за неї. Саме ця особиста відповідальність є тим, що відрізняє адвоката від будь-якого технологічного інструменту, і її збереження є ключовою умовою допустимості використання ШІ в адвокатській діяльності.

Нормативне регулювання та перспективи.

На сьогодні правовий ландшафт використання штучного інтелекту в адвокатській діяльності характеризується наявністю загальних засад у міжнародному та національному праві. Аналіз чинного масиву норм дозволяє стверджувати, що фундамент для регулювання використання ШІ в роботі адвоката вже закладено, проте він потребує деталізації.

На міжнародному рівні сформовано низку документів, які містять відповідні орієнтири, такі як Рамкова конвенція Ради Європи про штучний інтелект, права людини, демократію та верховенство права (Комітет Міністрів Ради Європи, 2024), Європейська етична хартія щодо використання ШІ в судових системах (European Commission for the Efficiency of Justice, 2018), Акт про штучний інтелект (European Parliament and the Council of the European Union, 2024) та інші. У цих та інших нормативних актах визначено базові принципи відповідального використання ШІ, вимоги щодо захисту даних та конфіденційності.

На національному рівні в Україні діють Концепція розвитку штучного інтелекту, яка встановлює загальні принципи верховенства права та захисту прав людини, а також Рекомендації Міністерства цифрової трансформації України для правників, що визначають базові засади відповідального використання ШІ (Міністерство цифрової трансформації України, 2024). Крім того, Україна приєдналася до Рамкової конвенції Ради Європи про штучний інтелект, права людини, демократію та верховенство права (Комітет Міністрів Ради Європи, 2024). Правила адвокатської етики (З'їзд адвокатів України, 2017) та Закон України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" (Верховна Рада України, 2013) встановлюють загальні стандарти компетентності, добросовісності та конфіденційності.

Тобто сучасний стан нормативного регулювання ШІ, як на міжнародному, так і на національному рівні, характеризується відсутністю спеціальних механізмів контролю за його використанням у роботі адвокатів. Обґрунтованою є необхідність переходу від загальних принципів до створення конкретних професійних стандартів, які б враховували специфіку адвокатської етики та відповідальності.

По-перше, чинні правила зобов'язують адвоката бути добросовісним, але не містять алгоритму дій при роботі з "галюцинаціями" ШІ. Спеціальний стандарт має закріпити обов'язкову верифікацію кожної згенерованої цитати через офіційні реєстри, оскільки адвокати повинні особисто відповідати за коректність поданих документів.

По-друге, стандарти мають встановлювати заборону завантаження персональних даних клієнта у системи ШІ.

ISSN 1728-3817

Адвокат зобов'язаний перевіряти умови використання обраного ШІ-інструменту, зокрема з'ясовувати, чи використовуються введені дані для навчання моделі та чи можуть вони передаватися третім особам. Використання загальнодоступних безкоштовних ШІ-сервісів для роботи з конфіденційними матеріалами клієнта слід визнати недопустимим без відповідних гарантій захисту даних з боку постачальника. Ці вимоги цілком кореспондують із позицією Американської асоціації адвокатів, яка наголошує, що перед введенням інформації, пов'язаної з представництвом клієнта, до ШІ-інструменту адвокат зобов'язаний оцінити ризики її розкриття третім особам (American Bar Association, 2024).

По-третє, доцільним є закріплення обов'язку адвоката повідомляти клієнта про використання ШІ у випадках, що виходять за межі звичайного пошуку. Обов'язкове інформування клієнта має відбуватися у разі використання ШІ для генерування правової позиції, складання процесуальних документів або аналізу конфіденційних матеріалів справи. При цьому згода клієнта має бути конкретною та чітко окресленою, а не зводитися до загального застереження в договорі про надання правничої допомоги.

Крім того, стандарти повинні чітко визначити, що ШІ може виконувати виключно допоміжну функцію і не може замінювати самостійного правового аналізу адвоката. Доцільним є закріплення переліку допустимих і недопустимих форм використання ШІ. До допустимих форм можна віднести: перевірку граматики, первинне структурування тексту, пошук і систематизацію інформації з відкритих джерел з подальшою обов'язковою верифікацією, переклад та перефразування. До недопустимих – самостійне генерування правових висновків без їх перевірки адвокатом, введення неанонімізованих конфіденційних даних.

Щодо відповідальності, стандарти повинні чітко визначити, що порушення встановлених вимог є підставою для відповідальності адвоката. При цьому ступінь відповідальності має бути диференційованим залежно від характеру та наслідків порушення.

Також вважаємо за доцільне розроблення програм для навчання адвокатів. Технологічна компетенція адвоката сьогодні є невід'ємною складовою його професійності. Її можливо досягнути через впровадження обов'язкових курсів із цифрової гігієни для адвокатів, розроблення методичних рекомендацій щодо роботи з генеративними моделями. Такі програми мають охоплювати базові принципи роботи систем ШІ та їхні обмеження, етичні та правові аспекти використання ШІ, практичні навички верифікації результатів і захисту даних.

Вважаємо, що розроблення таких стандартів є не лише доцільним, але й необхідним. Технологічний розвиток стрімко йде вперед, і відсутність чіткого регулювання означає, що кожен адвокат самостійно визначає межі допустимого використання ШІ, без єдиного орієнтира та без гарантій для клієнта. Такий стан є неприйнятним з огляду на суспільну значущість адвокатської діяльності та довіру, яку клієнти покладають на своїх захисників.

Дискусія і висновки

Проведене дослідження підтверджує вихідну гіпотезу: використання ШІ в адвокатській діяльності без належного професійного контролю суперечить засадам адвокатської етики і створює реальні правові ризики як для клієнтів, так і для самих адвокатів. Водночас дослідження свідчить, що проблема не в самому факті використання технології, а в характері та межах її застосування.

Як слушно зазначає К. О. Клименко, під час здійснення адвокатської діяльності та вчинення правосуддя переважна більшість інформації створюється та застосовується в форматах текстових файлів, структурованих згідно вимог процесуальних кодексів та нормативно-правових актів, які містять сталі норми права та формалізовані описи подій або дій суб'єктів справ. Тобто, існують всі передумови обробки судових матеріалів шляхом застосування цифрових технологій таких як штучні нейронні мережі, пристрої та технології IoT, штучний інтелект, чат-боти тощо. Водночас, попри технічні можливості, такі системи не можуть повністю замінити професійне судження адвоката (Клименко, 2021, с. 348–352).

А. Завадський, у свою чергу, виокремлює основні ризики генеративного ШІ в адвокатській практиці: неточність інформації, порушення конфіденційності через витік даних клієнтів, порушення професійних та етичних стандартів, а також надмірну залежність від технологій, яка послаблює критичне мислення (Завадський, 2023, с. 66–68). Ці позиції узгоджуються з результатами проведеного дослідження та свідчать про формування в доктрині єдиного підходу до розуміння меж допустимого використання ШІ.

Порівняння виявлених результатів із зарубіжними даними демонструє узгодженість підходів. Судова практика США послідовно проводить розмежування між технологічною підтримкою роботи адвоката, яка є допустимою, та делегуванням алгоритму власне адвокатських функцій, яке є порушенням професійних обов'язків. Показово, що в жодній з аналізованих справ суди не заперечували проти використання ШІ як такого, виносячи санкції виключно за безвідповідальне ставлення до результатів його роботи. Аналогічну позицію зайняв і Верховний Суд України, наголосивши, що навмисне чи недбале використання ШІ без належного розуміння його можливостей може підірвати довіру до судової системи. Ключовим критерієм оцінки, таким чином, є не інструмент, а ступінь збереження адвокатом власної професійної суб'єктності.

Окремої уваги потребує питання конфіденційності. Якщо вигадане посилання можна виявити під час перевірки, то витік конфіденційних даних через хмарні сервіси може залишатися прихованим необмежено довго: клієнт може ніколи не дізнатися, що його відомості стали частиною навчальних даних, доступних невизначеному колу осіб. Така прихованість зумовлює необхідність особливо суворого підходу саме до цього аспекту використання ШІ.

Не менш важливим є питання інформування клієнта, яке наразі перебуває у правовому вакуумі. Запропонований у статті диференційований підхід, за якого використання ШІ для технічних допоміжних завдань не потребує окремого повідомлення, тоді як змістовне залучення ШІ або введення конфіденційних даних вимагає явної згоди, враховує реалії сучасної практики та не покладає на адвоката надмірного формального тягаря. Прозорість у відносинах із клієнтом є водночас і етичним обов'язком, і практичним захистом самого адвоката.

Ключовою умовою допустимості застосування штучного інтелекту є збереження провідної ролі адвоката у формуванні правової позиції та його повна відповідальність за результати наданої правничої допомоги. Підпис адвоката під документом засвідчує його власну професійну оцінку, і жоден алгоритм не може ні замінити цю оцінку, ні зменшити відповідальність за неї .

Чинна нормативна база – як міжнародна, так і національна, не забезпечує конкретних механізмів контролю

та чітких стандартів допустимого використання ШІ. Подолання цього правового вакууму потребує удосконалення законодавства та правил адвокатської етики шляхом закріплення стандартів використання штучного інтелекту, що охоплюють вимоги обов'язкової верифікації кожної згенерованої цитати через офіційні реєстри, заборону введення неанонімізованих конфіденційних даних до загальнодоступних систем та критерії обов'язкового інформування клієнта. Доцільним є також впровадження навчальних програм для адвокатів щодо безпечного та етичного використання штучного інтелекту, адже технологічна компетенція сьогодні є невід'ємною складовою професійності.

Джерела фінансування. Автор заявляє про відсутність зовнішнього фінансування для проведення цього дослідження та підготовки рукопису до публікації.

Список використаних джерел

Барабаш, О. О. (ред.). (2025). *Штучний інтелект у правовій практиці: межі та можливості* [Збірник тез Всеукраїнського круглого столу]. ЛьвДУВС. https://if.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/05/14_03_2025.pdf

Верховна Рада України. (1988). *Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343

Верховна Рада України. (2012). *Про адвокатуру та адвокатську діяльність* (Закон України № 5076-VI). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17

Верховний Суд. (2024, 8 лютого). *Ухвала Верховного Суду у справі № 925/200/22*. https://reyestr.court.gov.ua/Review/116984639

Верховний Суд. (2024, 8 лютого). *Окрема думка судді Верховного Суду Вронської Г. О. у справі № 925/200/22*. https://reyestr.court.gov.ua/Review/117074064

Волкова, Ю. Ф., & Пирога, І. С. (2024). Право на використання технологій штучного інтелекту: нові виклики та загрози для людини. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, *84*(1), 138–143. https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.1.20

Завадський, А. (2024). Генеративний штучний інтелект у роботі адвокатів. В Т. В. Вільчик (ред.), *Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку* (с. 66–68). НЮУ імені Ярослава Мудрого. https://unba.org.ua/assets/uploads/publications/Адвокатура%20України%20сучасний%20стан%20та%20перспективи%20розвитку.pdf

Звітний-виборний з'їзд адвокатів України. (2017). *Правила адвокатської етики*. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#n4

Кабінет Міністрів України. (2020). *Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні* (Розпорядження № 1556-р). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-р

Клименко, К. О. (2021). Сучасні інформаційні інструменти в судовій та адвокатській діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*, 65, 348–352. https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.65.63

Міністерство цифрової трансформації України. (2025). *Рекомендації для правників щодо використання штучного інтелекту*. https://storage.thedigital.gov.ua/files/2/72/fcf6c498e0a9f57e7a8521ff9833372d.pdf

Національна асоціація адвокатів України. (2025). *У США адвокат, який подав суду галюцинації ШІ, уникнув відповідальності*. https://unba.org.ua/news/10033-u-ssha-advokat-yakij-podav-sudu-galyucinacii-shi-uniknuv-vidpovidal-nosti.html

Організація Об'єднаних Націй. (1990). *Основні положення про роль адвокатів* (прийняті Восьмим Конгресом ООН з попередження злочинів). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text

American Bar Association. (2024). *Formal Opinion 512: Generative Artificial Intelligence in Legal Practice*. https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/professional_responsibility/ethics-opinions/aba-formal-opinion-512.pdf

Castel, P. K. (2023, June 22). *Mata v. Avianca, Inc., No. 1:2022cv01461 (S.D.N.Y. 2023)* [Opinion and Order on Sanctions]. https://law.justia.com/cases/federal/district-courts/new-york/nysdce/1:2022cv01461/575368/54/

Council of Europe. (2018). *European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and their environment*. https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c

Council of Europe. (2024). *Framework Convention on Artificial Intelligence, Human Rights, Democracy and the Rule of Law*. https://vkksu.gov.ua/sites/default/files/rye_ramkova_konvenciya_zi_shtuchnogo_intelektu_prav_lyudyny_demokratiyi_ta_verh._prava.pdf

Eliot, L. B. (2021). *Considering an attorney duty to inform clients about AI-based legal usage*. SSRN. https://doi.org/10.2139/ssrn.3966726

European Parliament and Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1689 laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act)*. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng

Lyon, C. F. (2023). Fake cases, real consequences: Misuse of ChatGPT leads to sanctions. *NYSBA NYLitigator*, *28*(2). https://www.goldbergsegalla.com/app/uploads/2023/10/Fake-Cases-Real-Consequences-Misuse-of-ChatGPT-Christoper-F.-Lyon-NY-Litigator.pdf

Maryland State Bar Association. (2024). *Massachusetts lawyer sanctioned for AI-generated fictitious case citations*. https://www.msba.org/site/site/content/News-and-Publications/News/General-News/Massachusetts_Lawyer-Sanctioned_for_AI_Generated-Fictitious_Cases.aspx

Morgan & Morgan lawyers fined for hallucinated AI citations. (2025, February 25). Bloomberg Law. https://news.bloomberglaw.com/litigation/morgan-morgan-lawyers-fined-for-hallucinated-ai-citations

Smith v. Farwell. (2024, February 12). Superior Court Civil Action No. 2282CV01197. https://masslawyersweekly.com/files/2024/02/12-007-24.pdf

UNESCO. (2021). *Recommendation on the ethics of artificial intelligence*. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137

References

American Bar Association. (2024). *Formal Opinion 512: Generative Artificial Intelligence in Legal Practice*. https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/professional_responsibility/ethics-opinions/aba-formal-opinion-512.pdf

Barabash, O. O. (Ed.). (2025). *Artificial intelligence in legal practice: Limits and opportunities* [Collection of abstracts of the All-Ukrainian round table]. Lviv University of Internal Affairs [in Ukrainian]. https://if.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/05/14_03_2025.pdf

Cabinet of Ministers of Ukraine. (2020). *On Approval of the Concept of Artificial Intelligence Development in Ukraine* (Decree No. 1556-r) [in Ukrainian]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-p

Castel, P. K. (2023, June 22). *Mata v. Avianca, Inc., No. 1:2022cv01461 (S.D.N.Y. 2023)* [Opinion and Order on Sanctions]. https://law.justia.com/cases/federal/district-courts/new-york/nysdce/1:2022cv01461/575368/54/

Code of Conduct for Lawyers in the European Community. (1988). Verkhovna Rada of Ukraine [in Ukrainian]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343

Council of Europe. (2018). *European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and their environment*. https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c

Council of Europe. (2024). *Framework Convention on Artificial Intelligence, Human Rights, Democracy and the Rule of Law*. https://vkksu.gov.ua/sites/default/files/rye_ramkova_konvenciya_zi_shtuchnogo_intelektu_prav_lyudyny_demokratiyi_ta_verh._prava.pdf

Eliot, L. B. (2021). *Considering an attorney duty to inform clients about AI-based legal usage*. SSRN. https://doi.org/10.2139/ssrn.3966726

European Parliament and Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/1689 laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act)*. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng

Klymenko, K. O. (2021). Modern information tools in judicial and advocacy activities. *Comparative and Analytical Law*, 65, 348–352 [in Ukrainian]. https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.65.63

Lyon, C. F. (2023). Fake cases, real consequences: Misuse of ChatGPT leads to sanctions. *NYSBA NYLitigator*, *28*(2). https://www.goldbergsegalla.com/app/uploads/2023/10/Fake-Cases-Real-Consequences-Misuse-of-ChatGPT-Christoper-F.-Lyon-NY-Litigator.pdf

Maryland State Bar Association. (2024). *Massachusetts lawyer sanctioned for AI-generated fictitious case citations*. https://www.msba.org/site/site/content/News-and-Publications/News/General-News/Massachusetts_Lawyer-Sanctioned_for_AI_Generated-Fictitious_Cases.aspx

Ministry of Digital Transformation of Ukraine. (2025). *Recommendations for legal professionals on the use of artificial intelligence* [in Ukrainian]. https://storage.thedigital.gov.ua/files/2/72/fcf6c498e0a9f57e7a8521ff9833372d.pdf

Morgan & Morgan lawyers fined for hallucinated AI citations. (2025, February 25). Bloomberg Law. https://news.bloomberglaw.com/litigation/morgan-morgan-lawyers-fined-for-hallucinated-ai-citations

National Bar Association of Ukraine. (2025). *In the USA, a lawyer who submitted AI hallucinations to the court avoided liability* [in Ukrainian]. https://unba.org.ua/news/10033-u-ssha-advokat-yakij-podav-sudu-galyucinacii-shi-uniknuv-vidpovidal-nosti.html

Reporting and Election Congress of Advocates of Ukraine. (2017). *Rules of professional conduct for lawyers* [in Ukrainian]. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#n4

Smith v. Farwell. (2024, February 12). Superior Court Civil Action No. 2282CV01197. https://masslawyersweekly.com/files/2024/02/12-007-24.pdf

Supreme Court. (2024, February 8). *Ruling of the Supreme Court in case No. 925/200/22* [in Ukrainian]. https://reyestr.court.gov.ua/Review/116984639

Supreme Court. (2024, February 8). *Dissenting opinion of Supreme Court Judge Vronska H. O. in case No. 925/200/22* [in Ukrainian]. https://reyestr.court.gov.ua/Review/117074064

UNESCO. (2021). *Recommendation on the ethics of artificial intelligence*. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137

United Nations. (1990). *Basic principles on the role of lawyers* (Adopted by the Eighth UN Congress on the Prevention of Crime) [in Ukrainian]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text

Verkhovna Rada of Ukraine. (2012). *On the Bar and practice of law* (Law of Ukraine No. 5076-VI) [in Ukrainian]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17

Volkova, Y. F., & Pyroha, I. S. (2024). The right to use artificial intelligence technologies: New challenges and threats for humans. *Uzhhorod National University Herald. Series: Law*, *84*(1), 138–143 [in Ukrainian]. https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.1.20

Zavadskyi, A. (2024). Generative artificial intelligence in the work o lawyers. In T. V. Vilchyk (Ed.), *Advocacy of Ukraine: Current state and development prospects* (pp. 66–68). Yaroslav Mudryi National Law University [in Ukrainian]. https://unba.org.ua/assets/uploads/publications/Адвокатура%20України%20сучасний%20стан%20та%20перспективи%20розвитку.pdf

Отримано редакцією журналу / Received: 11.05.26
Прорецензовано / Revised: 20.05.26
Схвалено до друку / Accepted: 09.06.26
Опубліковано / Published: 20.07.26

Anna KORNIICHUK, Student
ORCID ID: 0009-0009-2606-2318
e-mail: anna.korniichuk.law@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

ETHICAL RISKS AND PROFESSIONAL RESPONSIBILITY FOR THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE BY ADVOCATES

Background. *The rapid spread of artificial intelligence systems in legal practice is giving rise to issues that extend beyond their purely technical application. Legal practice is founded on principles of trust, confidentiality, and professional responsibility, making the uncontrolled delegation of professional functions to algorithms a particularly sensitive issue. This study aims to identify the key ethical risks of using artificial intelligence in legal practice, determine the permissible limits of such use, and substantiate the need to introduce specific professional standards, taking into account both domestic and foreign experience.*

Methods. *The study employs formal-legal, comparative-legal, systemic, and legal modeling methods.*

Results. *An analysis of the legal and ethical aspects of the use of artificial intelligence in legal practice has been conducted. The main ethical risks of using artificial intelligence include the generation of unreliable information, violations of the principles of good faith and diligence, threats to confidentiality and the advocate-client privilege, and reputational risks. Approaches of national and foreign case law to the assessment of the use of artificial intelligence have been characterized, in particular in the context of an advocate's liability for submitting unreliable information. The study argues that the use of artificial intelligence per se does not constitute a violation. However, the uncontrolled and unverified use of AI-generated outputs is inconsistent with the fundamental principles of the legal profession. The study also formulates criteria for the permissible use of artificial intelligence in the professional activities of advocates.*

Conclusions. *The study concludes that the use of artificial intelligence in legal practice is a natural trend in the development of the legal profession and requires appropriate regulatory and ethical oversight. A key condition for the admissibility of using artificial intelligence is the preservation of the advocate's leading role in shaping the legal position and assuming full responsibility for the legal assistance provided. The study also substantiates the need to improve legislation and the rules of legal ethics by establishing standards for the use of artificial intelligence, including requirements for verifying the reliability of information, protecting confidential data, and informing clients. In addition, it is advisable to introduce professional guidelines and training programmes for advocates on the safe and ethical use of artificial intelligence.*

Keywords: *artificial intelligence, legal practice, professional responsibility of advocates, advocate-client privilege, rules of professional conduct.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.